

Meme Kanseriyle İlgili Türkçe Web Sitelerinin Özelliklerinin İncelenmesi*

Figen EROL URSAVAŞ**, Figen ŞENGÜN İNAN***

Öz

Amaç: Türkiye’de meme kanseri hakkında bilgi ve destek sağlama amacıyla hazırlanmış web sayfalarının niteliğinin ve bilgi içeriklerinin incelenmesidir. **Yöntem:** Tanımlayıcı tipte tasarlanmış bu araştırmanın verileri arama motorlarından olan <http://www.google.com.tr/> aracılığı ile Web Sitelerinin Niteliğini ve İçeriğini Değerlendirme Formu kullanılarak toplanmıştır. Meme kanseri ile ilgili bilgileri içeren 16 web sayfasının niteliği ve bilgi içerikleri sayı ve yüzde olarak incelenmiştir. **Bulgular:** Bu çalışmada incelenen sitelerin %43.75’nin kar amacı gütmeyen kuruluşlar oluşturmaktadır. Web sitelerinin %87.50’sinde verilen bilgilerin kaynaklarının belirtilmediği, %87.50’sinde verilen bilgilerin tarihlerinin belirtilmediği ve web sitelerinin %62.50’sinde güncellenme tarihine ait bilginin olmadığı saptanmıştır. Bu sitelerin içeriğini %93.75 ile tıbbi bilgilerin oluşturduğu ve meme kanseri ile ilgili bilgilerin alt başlıklar incelendiğinde; %75.00’inin risk faktörleri olduğu görülmüştür. **Sonuç:** Meme kanseri ile ilgili bilgi sunan internet sitelerinin çoğunluğunu meme kanseri örgüt ve kuruluşları oluşturmakla birlikte, web sayfalarının kalite ölçütleri açısından çeşitlilik barındırdıkları görülmüştür. Bilgilerin kaynaklarının belirtilmemesi, güncelleme tarihinin yer alması ve etik niteliklerin açık bir şekilde açıklanmaması önemli sorunlardır.

Anahtar Kelimeler: Meme Kanseri, İnternet, Nitelik.

Abstract

Examining the Properties of Turkish Websites on Breast Cancer

Objectives: Examine the quality and information content of the websites prepared for the purpose of providing information and support on breast cancer in Turkey. **Methods:** The data of this descriptive study was collected by using the Evaluation Form for Quality and Content of Websites through the search engine <http://www.google.com.tr>. The quality and information content of 16 websites, were analyzed as number and percentage. **Results:** It was observed in this study that 43.75% of the websites examined were nonprofit organizations. It was found that 87.50% of the websites did not indicate the sources of information, 87.50% did not indicate the dates of the information and 62.50% had no information about the date of update. It was observed that 93.75% of these websites contain medical information and when examining the subtitles related to the information on breast cancer, 75.00% were risk factors. **Conclusion:** It was observed that the majority of the websites offering information on breast cancer consisted of organizations and institutions related to breast cancer, and the websites incorporated diversity in terms of quality criteria. The significant problems are especially failure to indicate the sources of the information presented, include the date of update, and explain clearly the ethical qualities.

Key Words: Breast cancer, Internet, Quality.

Geliş tarihi:08.03.2018

Kabul tarihi: 26.12.2018

Günümüzde internete erişimin kolaylaşması ve yaygınlaşması ile birlikte, hastalıklar hakkında bilgi edinme amacıyla internet sıklıkla kullanılan bir iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır (1,2). Benzer şekilde, ülkemizde sağlık hizmeti veren kurumların sitelerinin ve bu hizmetten yararlanmak isteyenlerin sayısının hızla arttığı belirtilmektedir (3). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2016 yılı verilerine göre ülkemizde internet kullanan bireylerin oranı; % 61,2, sağlıkla ilgili bilgi tarama oranı ise % 65,9’dur (4). Yetişkinlerin büyük bir çoğunluğu internet kullanımını sağlıkla ilgili bilgilere ulaşmak için kullanmaktadırlar (5). Ayrıca, internet kullanımı bilgi sağlanmasına ek olarak hastaların tedavileri ile ilgili kararlarını da etkileyebilen bir faktördür (6). Bu noktada, anlaşılır ve güvenilir kaynaklara dayanan bilgi, sağlık sisteminde hizmet verimini arttırabileceği gibi uygun olmayan içeriğe sahip kaynaklar ise hastaların yanlış yönlendirilmesinin yanı sıra, tanı ve tedavi sürecinde gecikmelere yol açma riskine neden olabilmektedir (1).

İnternet meme kanseri tanısı almış hastalar tarafından da sıklıkla kullanılmaktadır (7). Meme kanseri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ve ülkemizde kadınlar arasında en sık görülen kanser türüdür (8,9). Meme kanseri tanısı konulan kadınlar yeni durumlarıyla baş edebilmek için genellikle bilgi arayışı içine girmektedirler. Bu noktada pek çok kanser hastasının interneti bilgi kaynağı olarak kullandığı ve interneti bir destek kaynağı olarak açıkladıkları belirtilmektedir (10). Benzer şekilde, kanser hastalarının hastalığa özgü bilgi edinme amacıyla sıklıkla internet kullanımına yöneldikleri açıklanmaktadır (11,12,13). Ülkemizde 120 kanser hastası ile yapılan bir çalışmada kanser hastalarının %70,8’nin hastalıklarıyla ilgili bilgiyi internetten edindiği bulunmuştur (10). Fogel ve arkadaşları (2002), 188 meme kanseri tanısı almış hasta ile yürüttükleri çalışmada hastaların %41,5’inin meme kanseri ile ilgili konularda bilgi edinme amacıyla internete başvurduklarını saptamışlardır (14). Bass ve arkadaşları (2006), 498 yeni kanser tanısı almış hastayla yaptıkları çalışmada hastaların %67’sinin internet yoluyla bilgi edindiği saptanmıştır. Yeni kanser tanısı konulan hastalar hem bilgi edinmek hem de bilinçli kararlar vermede kendine güveni arttırmak için interneti güçlü bir araç olarak algılamaktadırlar (15). Bir başka çalışmada ise meme kanserli kadınların tanıdan sonraki 16 aylık sürede kaynak olarak interneti ikinci sırada kullandıkları belirlenmiştir (16). Kemoterapi sürecindeki meme kanseri hastalarıyla yürütülen bir çalışmada ise hastaların %50’sinin interneti bilgiye ulaşmak amacıyla kullandıkları belirlenmiştir (17). Yakın dönemde yürütülen bir başka çalışmada kadınların meme kanseri cerrahisine karar vermeden önce interneti ikinci sırada bilgi kaynağı olarak kullandıkları saptanmıştır (18). Almanya’da yürütülen bir çalışmada, meme kanseri hastalarının internet üzerinden hastalığa özgü bilgi arayışlarının 2007’de %26,96’dan, 2013 yılında, %37,21’e yükseldiği belirlenmiştir (7).

* Bu çalışma, 17-21 Nisan 2019 tarihinde Antalya’da yapılacak 23.Ulusal Kanser Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulacaktır. **Dr. Öğretim Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD, Çankırı e-mail: figeneroll@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7212-6468> **Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği AD, İzmir. e-mail: figensengun@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9703-4594>

Ek olarak internet, meme kanseri ve tedavilerle ilgili tıbbi desteğin yanında psikososyal konularda da destek sağlayan bir kaynaktır (19). Ayrıca, internet aracılığıyla sağlanan destek gruplarının meme kanseri hastalarının rehabilitasyonu için önemli olduğu belirtilmektedir (12).

İnternet kanser hastalarına durumlarıyla ilgili farkındalıklarını arttırmada, tanımlarını anlamalarında, tıbbi ve tamamlayıcı tedavilerle ilgili bilgiye ulaşmalarında, kanserle yaşamayı öğrenmelerinde, izolasyonu önleme ve diğer kişilerin deneyimlerine ulaşma yoluyla sosyal desteğe erişimlerinde destek sağlayabilen bir kaynaktır (20). Ancak internet üzerinden sağlıkla ilgili konularda bilgiye erişimin bu avantajlarının yanında dezavantajları da bulunmaktadır. Bu dezavantajlardan hastayı korumada sağlık profesyonellerinin doğru ve yararlı bilgileri içeren sitelere hastaları yönlendirmeleri önemlidir (21). İnternette meme kanseriyle ilgili bilgi arayan bir kişinin en az üç problemle karşı karşıya kaldığı belirtilmektedir. Bu problemler, ilgili internet sitelerini bulma, elde edilen bilgilerin eksiksiz ve doğru olup olmadığını değerlendirme ve internet sitesinin güvenilir bir kaynaktan bilgi sağlayıp sağlamadığını bilmedir (13). Ayrıca sağlıkla ilgili internet sitelerinin yönetmeliğe uygun olarak oluşturulmaması hastaların yanlış bilgi edinmelerine neden olabilmektedir (6). Bu noktada, 2002 yılında Avrupa’da sağlıkla ilgili web siteleri için kalite kriterleri oluşturulmuştur. Bu kriterler internet sitelerinin; şeffaflık ve dürüstlük, otorite (yetki), gizlilik ve verilerin korunması, bilgi güncellemesi, sorumluluk, kolay ulaşılabilirlik başlıkları altında incelenmesini içermektedir (25). Bu kriterler de göz önünde bulundurulduğunda, çalışmalar meme kanseriyle ilgili internet aracılığıyla edinilen bilgilerin her zaman güvenilir olmadığını, bilginin doğruluğunun uzmanlar tarafından irdelenmesi gerekliliğini de gözler önüne sermektedir (13). Meme kanseriyle ilgili 26 web sayfasında sunulan bilginin niteliğinin incelendiği bir çalışmada, sayfalardan dördünün oldukça düşük kalitede oldukları belirlenmiştir (22). Benzer şekilde Romanya’daki meme kanseri web sitelerinin niteliğinin incelendiği bir çalışmada, sayfaların e-sağlık kalite ölçütleri açısından düşük kalitede oldukları ve kalitenin beş yıllık izlem sürecinde değişim göstermediği belirlenmiştir (23). Meme kanserine yönelik 136 internet sitesinin niteliğinin değerlendirildiği bir başka çalışmada, sitelerin üçte birinden daha azında (45 site) mevcut bilgilerin kaynaklarının belirtildiği saptanmıştır (24).

Türkiye’de meme kanseri kadınlar arasında en sık görülen kanserdir ve bu hasta grubuna yönelik hazırlanmış birçok web sitesi bulunmaktadır. Ancak, bu sitelerin niteliği ve sundukları bilginin içeriği bilinmemektedir. Bu noktada bu çalışmanın amacı Türkiye’de meme kanseri hakkında bilgi ve destek sağlama amacıyla hazırlanmış internet sayfalarının niteliğinin ve içeriklerinin incelenmesi olup aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Türkiye’de meme kanserine yönelik oluşturulan web siteleri hangi nitelikleri taşımaktadır?
- Türkiye’de meme kanserine yönelik oluşturulan web sitelerinden sorumlu kurum/kuruluş ve hedef kitesini neler oluşturmaktadır?
- Türkiye’de meme kanserine yönelik oluşturulan web sitelerinin konu başlıkları ve bilginin içeriğinde neler bulunmaktadır?

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Tanımlayıcı tipte tasarlanmıştır.

Araştırmanın Yeri

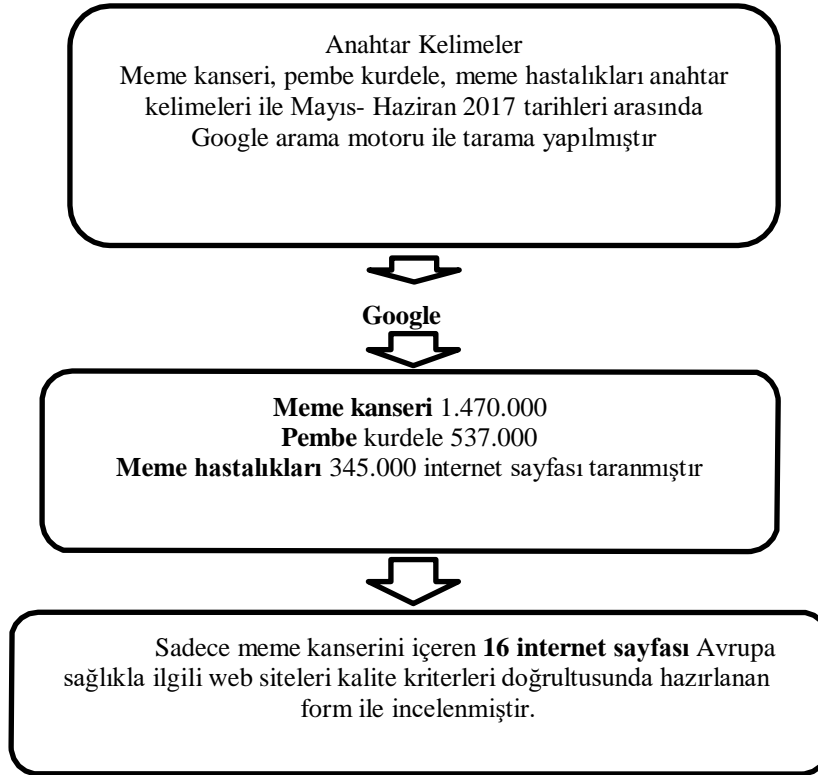
Bu araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından belirlenen ve ülkemizde en sık kullanılan arama motorlarından olan <http://www.google.com.tr/> aracılığı ile toplanmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Google arama motoruna “meme kanseri, pembe kurdele ve meme hastalıkları” anahtar kelimeleri yazılarak Mayıs- Haziran 2017 tarihleri arasında “meme kanseri” ile ilgili 1.470.000, “pembe kurdele” ile ilgili 537.000, “meme hastalıkları” ile ilgili 345.000 arama sonucu oluşturmaktadır (Şekil 1). Hedefi meme kanseri ile ilgili bilgi vermek olmayan, meme kanseri ile ilgili kısa bilgi içeren ve meme kanserinin yanında başka kanser türlerini anlatan siteler örnekleme dahil edilmemiştir. Meme kanseri için hazırlanmış ve meme kanseri ile ilgili bilgileri içeren 16 web sayfası araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Avrupa sağlıkla ilgili web siteleri kalite kriterleri (25) ve literatür göz önünde bulundurularak araştırmacılar tarafından oluşturulmuş web sitelerinin niteliği ve içeriklerinin değerlendirilmesine yönelik yapılandırılmış Web Sitelerinin Niteliğini ve İçeriğini Değerlendirme Formu ile incelenmiştir (6,21). Bu form, web sitelerinin niteliğini, yetki ve hedef kitesini, konu başlıkları ve bilgi içeriğini oluşturan başlıklardan oluşmaktadır. Nitelik, şeffaflık-dürüstlük, yetki, bilgi güncellemesi ve gizlilik-verilerin korunması başlıklı 9 sorudan oluşmakta ve evet - hayır şeklinde cevaplanmaktadır. Web sitelerinin sorumlu kurum/kuruluş ve hedef kitleyi değerlendiren iki soru bulunmaktadır. Bu soruların cevapları çoktan seçmeli olarak cevaplanmaktadır. Web sitelerinde yer alan konu başlıkları ve bilginin içeriğini değerlendiren iki madde bulunmaktadır.

Şekil 1: Araştırmanın Veri Toplama Süreci

Verilerin Toplanması

Veriler arama motorunda gelişmiş arama seçeneği ile toplanmıştır. Taramalarda dil Türkçe, ülke Türkiye olarak seçilip tüm dosya türlerinde, herhangi bir zaman aralığında, aranan anahtar kelime herhangi bir yerde olacak şekilde, lisans ile filtrelenmemiş tüm sonuçlara ulaşılacak biçimde sadece Türkiye’den sayfalarda yapılmıştır. Taramalarda sadece meme kanseri ile ilgili bilgileri içeren sayfalar incelenmeye alınmıştır. Meme kanserinin yanında başka kanser türlerinin de açıklandığı sayfalar incelenmeye alınmamıştır. Konu ile ilgisi olmayan sayfalar tekrar etmeye başladığında internet taramasına son verilmiştir ve konu ile ilgili olmayan sayfalar incelemeye dahil edilmemiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Belirlenen anahtar kelimeler aracılığı ile ulaşılan sayfalar araştırmacılar tarafından Avrupa sağlıkla ilgili web siteleri kalite kriterleri ve literatür doğrultusunda hazırlanan form ile incelenmiştir. Verilerin analizinde SPSS 22 programı kullanılarak, sayı ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurulu’ndan etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular

Web Sitelerinin Niteliği

Web sitelerinin niteliği Avrupa sağlıkla ilgili web siteleri kalite kriterlerinin; Şeffaflık- Dürüstlük, Yetki, Bilgi Güncellemesi, Gizlilik ve Verilerin korunması başlıkları altında incelenmiştir.

Şeffaflık-Dürüstlük

İncelenen web sitelerinin %87.50’sinde sorumlu kişi veya kuruluşun açıklandığı, %75.00’inde sitenin amacının açıkça belirtildiği, %87.50’sinin hedef kitlesini tanımladığı ve %62.50’sinin finansman kaynaklarının belirtildiği belirlenmiştir (Tablo 1).

Yetki

Web sitelerinin %87.50’sinde siteleri oluşturan kişi ve kurumların kimlik bilgilerinin yer aldığı görülmüştür (Tablo 1). Bu doğrultuda, sitelerin %43.75’ini kar amacı gütmeyen kuruluşlar, %37.50’sini ticari site, %18.75’ini ise üniversite/tıp merkezi gibi kurumların oluşturduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Ancak, web sitelerinin %87.50’sinde verilen bilgilerin tarih ve kaynaklarının belirtilmediği saptanmıştır (Tablo 1).

Bilgi Güncellemesi

Web sitelerinin %62.50’sinde güncellenme tarihine ait bilginin olmadığı saptanmıştır (Tablo 1).

Gizlilik ve Verilerin Korunması

Web sitelerinin %100.00’ünde kişisel bilgi ve verilerin nasıl korunacağı açıklanmamış olup, tümünde kullanıcılar arası etkileşimi ve önerilerin doğruluğunu denetleyen bir mekanizmanın olmadığı görülmüştür (Tablo 1).

Tablo 1. Web Sitelerinin Niteliği

Maddeler	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Şeffaflık- Dürüstlük				
Siteden sorumlu kişi veya kuruluşun elektronik adresi	14	87.50	2	12.50
Sitenin amacı açık mı?	12	75.00	4	25.00
Hedef kitle tanımlanmış mı?	14	87.50	2	12.50
Finansman kaynakları belirtilmiş mi?	10	62.50	6	37.50
Yetki (Bilgiyi sağlayan kişinin yetkinliği)				
Verilen bilgilerin kaynakları ve tarihi var mı?	2	12.50	14	87.50
Web sitesinde yer alan kişi ve kurumların adı ve kimlik bilgileri var mı?	14	87.50	2	12.50
Bilgi Güncellemesi				
Web sitesinin güncellenme tarihi var mı?	6	37.50	10	62.50
Gizlilik ve Verilerin Korunması				
Kişisel bilgi ve verilerin nasıl korunacağı açıklanmış mı?	-		16	100.00
Kullanıcılar arası etkileşimi (tavsiye verme, öneri sunma) ve bilgi akışının doğruluğunu denetleyen bir mekanizma var mı?	-		16	100.00

Tablo 2. Web Sitelerinden Sorumlu Kurum/Kuruluş ve Hedef Kitle

	Sayı	Yüzde
Web Sitesinden Sorumlu Kurum/Kuruluş		
Ticari Site	6	37.50
Üniversite/tıp merkezi sitesi	3	18.75
Kar amacı gütmeyen kuruluş	7	43.75
Devlet Sitesi	-	
Hedef Kitle		
Hasta	13*	81.25
Hemşire/Sağlık Personeli	6*	37.50
Diğer (gazeteci, medya...)	-	

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Web Sitelerinde Yer Alan Konu Başlıkları ve Bilginin İçeriği

Web sitelerinin %81.25'inin hedef kitleleri hastalardır (Tablo 2) ve sitelerin içeriğinin %93.75'ini tıbbi bilgilerin oluşturduğu görülmüştür (Tablo 3). Web sitelerindeki meme kanseri ile ilgili alt başlıklar incelendiğinde; %75.00 risk faktörleri, %62.50 mamografi ve görüntüleme yöntemleri, %62.50 cerrahi tedavi yöntemleri, %62.50 kemoterapi, %62.50 radyoterapi, %62.50 hormonoterapi, %37.50 meme rekonstrüksiyonu ve %31.30 psikolojik uyumla (meme kanserinin psikolojik etkileri ile ilgili literatür bilgisi, pozitif hasta hikayeleri) ilgili başlıkların oluşturduğu saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Web Sitelerinde Konu Başlıkları ve Bilginin İçeriği

	n	%
Konu Başlıkları		
Tıbbi Bilgi	15*	93.75
Yaşam deneyimleri, öyküler	6*	37.50
Klinik araştırma sonuçları	3*	18.75
Soru cevap sitesi	8*	50.00
Meme hastalıkları konuları ile ilgili duyurular	4*	25.00
Bilginin İçeriği		
Risk Faktörleri	12*	75.00
Mammografi ve Görüntüleme	10*	62.50
Cerrahi Tedavi	10*	62.50
Kemoterapi	10*	62.50
Radyoterapi	10*	62.50
Hormonoterapi	10*	62.50
Meme rekonstrüksiyonu	6*	37.50
Psikolojik uyum	5*	31.30

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tartışma

Web Sitelerinin Niteliği

Sonuçlar meme kanseri ile ilgili web sitelerinin kalite ölçütleri açısından çeşitlilik barındırdıklarını göstermektedir. Ülkemizde 23 Mayıs 2007 tarihinde resmi gazetede yayımlanan “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun” 3. Maddesine göre “içerik yer ve erişim sağlayıcılarının tanıtıcı bilgilerini, kendine ait internet ortamında kullanıcıların ulaşabileceği şekilde güncel olarak bulundurmak durumundadır” şeklinde belirtilmektedir (26). Ancak çalışma bulgusu web sitelerinin %87.50’inde sorumlu kişi ya da kuruluşun belirtildiğini, %12.50’inde bu bilginin yer almadığını göstermektedir. İngilizce hazırlanmış web sitelerinin incelendiği bir çalışmada incelenen web sitelerinin %31.60’ında siteyi oluşturan kişi ya da kuruluşların kimlik bilgilerinin olduğu görülmüştür (24). Bir diğer önemli nokta, web sitesine katkıda bulunan gerek ticari gerekse ticari olmayan bütün kuruluşlarla bağlantıların, finans kaynağının açık bir şekilde belirtilmesidir (3). Ancak çalışmada web sitelerinin sadece %62.50’sinin finansal kaynağını belirttiği saptanmıştır. Meme kanseri ile ilgili web sitelerinin incelendiği başka bir çalışmada 136 meme kanseri ile ilgili web sitesinin sadece 14’nün (%10.30) finansal masrafları hakkında bilgi verdiği saptanmıştır (24).

İnternet aracılığıyla sunulan bilginin kim tarafından sunulduğu, bilgiyi sunan kurum ya da kişilerin konuyla ilgili yetkinliği, yazarlık ölçütlerini taşıyıp taşımadıklarının belirlenmesi önemli bir konudur (21). Bu çalışmada, web sitelerinin %12.50’inde siteleri oluşturan kişi ve kurumların kimlik bilgilerinin yer almadığı görülmüştür. Benzer şekilde, meme kanseriyle ilgili 26 web sayfasının incelendiği bir çalışmada; yazarlık ilkelerine çok az uyulduğu, bilgiyi sunan kişilerin yetkinliklerinin açık olmadığı sonucuna varılmıştır (22). Bir diğer önemli nokta, internet aracılığıyla yayınlanan bilgiler için kaynak gösterilmesi ve sayfanın güncellenme tarihinin olmasıdır (3,25). Bu çalışmada, internet sitelerinin %87.50’inde bilgilerin kaynakları ve tarihinin olmadığı ve web sitelerinin %62.50’sinin güncellenme tarihlerinin belirtilmediği görülmüştür. Hoffman-Goetz ve Clarke’ın (2000), çalışmasında 136 internet sitesinin üçte birinden daha azında (45 site) güncellenme tarihinin ve mevcut bilgilerin kaynaklarının belirtildiğini saptamışlardır (24). Romanya da yapılan başka bir çalışmada ise meme kanseri ile ilgili web sayfalarında içerik güncellemesi ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır (23). Sağlık alanındaki hızlı gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda güncel ve doğru bilgilerin yer alması bir gerekliliktir.

Bu çalışmada, incelenen web sayfalarının tamamında kişisel bilgi ve verilerin nasıl korunacağını açıklanmadığı görülmüştür. Benzer şekilde, Hoffman-Goetz ve Clarke’ın (2000), çalışmasında, 136 internet sitesinin yedisinde kişisel bilgilerinin güvenliğinin nasıl sağlandığı bilgisinin yer aldığını saptamışlardır. Ancak, gizlilik, sağlıkla ilgili internet sayfalarının taşıması gereken etik bir gerekliliktir ve sağlıkla ilgili bir siteyi kullanan ziyaretçilerin kimlik bilgileri de dahil olmak üzere, tüm bilgi akışında gizlilik ilkesine saygıyı içermektedir (3,27).

Web Sitelerinde Yer Alan Konu Başlıkları ve Bilginin İçeriği

Web sitelerinde hedef kitlenin belirtmesi ve içeriğin bu doğrultuda yapılandırılması önemlidir. Hedef kitleler sağlık profesyonelleri ve ilgili siteye ulaşmak isteyen kullanıcılar (hasta- hasta yakınları) şeklinde gruplandırılabilir (3). Çalışmamızda meme kanseriyle ilgili web sitelerinin %87.50’sinin hedef kitlesini tanımladığı ve bunun %81.25 ile hastalar olduğu görülmektedir.

Günümüzde dünya internet kullanıcılarının yarısından fazlasının sağlıkla ilgili konularda web sayfalarını kullandığı bilinmektedir. Sağlıkla ilgili olarak en yaygın kullanım şekli tıbbi bilgiye ulaşılması şeklindedir (28). Çalışmamızda da incelenen web sitelerinde verilen bilgilerin büyük çoğunluğunu tıbbi bilgilerin oluşturduğu başlıklar incelendiğinde web sitelerinin içeriklerinin %75’inde risk faktörleri ile ilgili bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Meric ve arkadaşları (2002),

yaptıkları meme kanseri ile ilgili web sitelerinin içerikleri incelendiği çalışmada web sitelerinin içeriklerinin %58 ile en çok risk faktörleri olduğu ve bu sonucun bu çalışmayla paralellik gösterdiği saptanmıştır (29). İnternet meme kanseri hastalarına hem hastalık sürecinde hem de tedavi sonrası dönemde hastalık ve tedavilerle ilgili tıbbi desteğin yanında psikososyal konularda da destek sağlayan bir kaynaktır (19). Ancak bu çalışmada sitelerin içeriğinin çoğunluğunu, tedaviye ilişkin tıbbi bilgilerin oluşturduğu, psikososyal destek sağlama amacına yönelik sınırlı sayıda sitenin olduğu görülmüştür. Benzer şekilde 184 web sayfasının içeriğinin incelendiği bir çalışmada, tıbbi bilgi içeriğinde; en az bilgi sağlanan konuyu meme kanseri ile ilgili psikolojik boyutun oluşturduğu belirlenmiştir (29). Benzer şekilde kansere spesifik web sayfalarının hastaların bilgi gereksinimlerini karşılayıp karşılayamadığını araştıran bir çalışmada, tedavi, iyileşme, yaşam kalitesi, psikososyal konular ve özbakımı geliştirme gibi alanlarda meme ve prostat kanseri ile ilgili daha kapsamlı bilgi sunumuna gereksinim olduğunu göstermektedir (30).

Sonuçların Uygulamada Kullanımı

Sonuç olarak, meme kanseri ile ilgili bilgi sunan internet sitelerinin çoğunluğunu meme kanseri örgüt ve kuruluşları oluşturmakla birlikte, ilgili web sayfalarının kalite ölçütleri açısından çeşitlilik barındırdıkları görülmüştür. Özellikle, sunulan bilgilerin kaynaklarının belirtilmemesi, güncelleme tarihinin yer almaması ve etik niteliklerin açık bir şekilde açıklanmaması önemli sorunlardır. Bu noktada, ülkemizde meme kanseri tanılı bireylerin uygun olmayan, verilen bilgilerin doğruluğunun ve kaynaklarının belirtilmediği sitelere bilgiye ulaşım amacıyla yönelmeleri, hastaların hem yanlış yönlendirilmesine hem de tanı ve tedavi sürecinde gecikmelere ve yanlış uygulamalara yönelik risklerle karşı karşıya olduklarını göstermektedir. Ayrıca bu sonuç, ülkemizde meme kanseri ile bilgi sunan web sitelerinin niteliklerinin geliştirilmesi gerekliliğini yansıttığı açısından önemlidir. Bu çalışmada meme kanseriyle ilgili web sitelerinin nitelikleri Avrupa sağlıkla ilgili web siteleri kalite kriterleri doğrultusunda değerlendirilmiş olup, internet üzerinden verilen bilgilerin doğruluğu ve geçerliliği incelenmemiştir.

Bu çalışma ile web sitelerindeki bilgiler kullanılmadan önce web sitelerinin kalite kriterlerine uygun olup olmadığı okuyucular tarafından değerlendirilerek bilginin kullanılması hakkında yol gösterebileceği düşünülmektedir. Sağlık profesyonellerinin bilgi sunan web sitelerini tanılamak ve değerlendirmek amacıyla bir tanılama aracının kullanılması önerilir. Böylece yaptıkları danışmanlıklarda ihtiyacı olan hastaların tedavi ve bakım konusunda bilinçli karar vermelerine yardımcı olmak ve iyi kaliteli bilgilere ulaşmak için güvenilir, etik kurallara uygun yapılandırılmış ve güncel web sitelerine yönlendirilirler.

Oluşturulmuş ve yeni oluşturulacak web sitelerinin nitelikli olabilmesi açısından özellikle bilgi kaynaklarının belirtilmesi, bilgilerin güncelleme tarihinin olması ve etik konulara dikkat edilmesi önerilmektedir. Gelecek çalışmalarda bilgilerin doğruluğunun ve geçerliliğinin de incelenmesine gereksinim vardır.

Kaynaklar

1. Gülcü N, Bulut, S. Bel ağrısı konusuna yönelik internet sitelerinin içerik analizi. *Ağrı*. 2010;22 (2):68-72.
2. Şener E, Samur M. Sağlığı geliştirici bir unsur olarak sosyal medya: facebookta sağlık. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2013; 2(4): 508-523.
3. Cengiz S A. İnternet ve etik: Örnek uygulama alanı olarak sağlık iletişimi. In: M. Akgül ve ark, editors. *Bilgi toplumuna doğru! XII. "Türkiye'de internet"*. Ankara: Nokta Ofset; 2007. p. 292-305.
4. Türkiye İstatistik Kurumu. 2016. Erişim: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779> (erişildi: 10.11.2017).
5. Wallwiener M, Wilhelm Wallwiener C, Kansy J K, Seeger H, Rajab TK. Impact of electronic messaging on the patient- physician interaction. *J Telemed Telecare*. 2009; 15(5):243-50.
6. Quinn EM, Corrigan MA, McHugh SM, Murphy D, O'Mullane J, Hill ADK., Redmond HP. Breast cancer information on the internet: Analysis of accessibility and accuracy. *Breast*. 2012;21 (4):514-17.
7. Kowalski C, Kahana E, Kuhr K, Ansmann L, Pfaff H. Changes over time in the utilization of disease-related Internet information in newly diagnosed breast cancer patients 2007 to 2013. *J Med Internet Res*. 2014;16 (8): e195.
8. GLOBOCAN. 2012. Estimated cancer Incidence, mortality and prevalence worldwide in 2012. Erişim: www.globocan.iarc.fr (erişildi: 10.11.2017).
9. Türkiye Kanser İstatistikleri. 2016. Erişim: URL: <http://kanser.gov.tr/daire-faaliyetleri/kanser-istatistikleri/1793-2013-y%C4%B1%C4%B1-t%C3%BCrkiye-kanser-istatistikleri.html> (erişildi: 08.01.2017).
10. Başkale HA, Serçekuş P, Günüşen PN. Kanser hastalarının bilgi kaynakları, bilgi gereksinimleri ve sağlık personelinden beklentilerinin incelenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 2015;6(2):65-70.
11. Gümüş AB. Meme kanserinde psikososyal sorunlar ve destekleyici girişimler. *Meme Sağlığı Dergisi*. 2006;2(3):108-14.
12. Høybye MT, Johansen C, Tjørnhøj-Thomsen T. Online interaction. Effects of storytelling in an internet breast cancer support group. *Psychooncology*, 2005;14(3):211-20.
13. Nilson-Ihrfelt E, Fjällskog ML, Blomqvist C, Ahlgren J, Edlund P, Hansen J, et al. Breast cancer on the internet: the quality of swedish breast cancer websites. *Breast*. 2004;13:376-82.
14. Fogel J, Albert SM, Schabel F, Ditkoff BA, Neugut AI. Internet use and social support in women with breast cancer. *Health Psychol*. 2002;21(4): 398-404.

15. Bass SB, Ruzek SB, Gordon TF, Fleisher L, McKeown- Conn N, Moore D. (2006). Relationship of internet health information use with patient behavior and self- efficacy: experiences of newly diagnosed cancer patients who contact the National Cancer Institute's cancer information service. *J Health Commun.* 2006;11(2): 219-36.
16. Satterlund MJ, McCaul KD, Sandgren AK. Information gathering over time by breast cancer patients. *J Med Internet Res.* 2003;5(3): e15.
17. Cowan C, Hoskins R. Information preferences of women receiving chemotherapy for breast cancer. *Eur J Cancer Care.* 2007;16(6): 543-50.
18. Schmidt H, Cohen A, Mandeli J, Weltz C, Port ER. Decision-making in breast cancer surgery: Where do patients go for information? *Am Surg.* 2016;82(5): 397-402.
19. Fogel J, Ribisl K, Morgan P, Humphreys K, Lyons E. The underrepresentation of African Americans in online cancer support groups. *J Natl Med Assoc.* 2008;100(6): 705-12.
20. Ziebland S, Chapple A, Dumelow C, Evans J, Prinjha S, Rozmovits L. How the internet affects patients' experience of cancer: a qualitative study. *BMJ.* 2004;6(328): 1-6.
21. Ream E, Blows E, Scanlon K, Richardson A. An investigation of the quality of breast cancer information provided on the internet by voluntary organisations in great Britain. *Patient Educ Couns.* 2009;76(1): 10-5.
22. Nghiem AZ, Mahmoud Y, Som R. Evaluating the quality of internet information for breast cancer. *Breast.* 2016;25: 34-7.
23. Nădășan V, Roșca AN, Tarcea M, Ábrám Z, Mărușteri M. The Quality of Romanian Breast Cancer Websites: a Five-Year Longitudinal Assessment. *J Cancer Educ.* 2018; 33(3): 703-7.
24. Hoffman- Goetz L, Clarke JN. Quality of breast cancer sites on the world wide web. *Can J Public Health.* 2000;91(4): 281-4.
25. Commission of the European Communities, Brussels. eEurope 2002: Quality criteria for health related websites. *J Med Internet Res.*2002;4(3): E15.
26. Mevzuat Bilgi Sistemi. Erişim: URL: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf>. (erişildi:14.01.2018).
27. Health on the Net Foundation. 2017. Erişim: URL: <https://www.hon.ch/HONcode/Patients/Turkish>. (erişildi: 03.02.2018).
28. Powell JA, Darvell M, Gray JAM. The doctor, the patient and the world-wide web: how the internet is changing healthcare. *J R Soc Med.* 2003; 96(2): 74-6.
29. Meric F, Bernstam EV, Mirza NQ, Hunt KK, Ames FC, Ross MI, et al. (2002). Breast cancer on the world wide web: cross sectional survey of quality of informatiion and popularity of websites. *BMJ.* 2002;324: 577-81.
30. Warren E, Footman K, Tinelli M, McKee M, Knai C. Do cancer-specific websites meet patient's information needs? *Patient Educ Couns.* 2014;95(1): 126-36.